

РЕЦЕНЗІЯ

завідувачки кафедри дизайну тканин та одягу
Харківської державної академії дизайну і мистецтв,
докторки мистецтвознавства, професорки Оксани ЛАГОДИ
на дисертацію ВАН Вейжуна «ТЕНДЕНЦІЇ ДИЗАЙНУ КИТАЙСЬКОЇ
ІЄРОГЛІФІКИ В СУЧАСНОМУ ВІЗУАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 022 – Дизайн

Актуальність теми дослідження та зв'язок з науковими програмами, темами

В сучасному глобалізованому світі, проникнутому ідеями перетворень та мультикультуралізму, інтенсифікацією технологічного, інформаційного розвитку, що впливають на візуальний простір та його наповненість інформацією та образами, перед дизайнерами постає цілий ряд складних завдань щодо швидкого реагування на їх виклики. У контексті обраної теми дисертаційної роботи ВАН Вейжуна китайська ієрогліфіка виступає унікальним та універсальним засобом, дизайн якої актуалізує формотворчі процеси як, безпосередньо, у графічному дизайні, так і мультимедійному дизайні та дизайні предметно-просторового середовища, розглянутих у контексті візуальної комунікації. Морфологія ієрогліфіки, її класифікація та художньо-образна складова, що зберігає та транслює традиційні культурні, етнічні та історичні мотиви китайської писемності, збагачені можливостями цифрового шрифтового дизайну та мультимедійних технологій сучасності, обумовлюють дуальність нових соціокультурних просторів, які наповнено символами у традиційних і сучасних формах прояву.

Вказані процеси активно ширяться, але обсяги їх вивчення вкрай обмежені і, як наголошує здобувач, актуальність дослідження, власне, полягає в тому, «...щоб виявити в загальному потоці візуальної реальності сучасні тенденції дизайну китайської ієрогліфіки на прикладах таких носіїв символів у візуальному просторі, як шрифтовий плакат, анімований шрифт, рекламні установки, стенди та арт-інсталяції в інтер'єрному та відкритому громадському середовищах» (с. 12).

Дисертаційну роботу виконано на кафедрі графічного дизайну ХДАДМ під керівництвом Іваненко Тетяна Олександрівна, кан. мист., доцента та Опалева Михайла Леонідовича, канд. мист., доцента, та реалізовано відповідно до плану підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації Харківської державної академії дизайну і мистецтв.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, викладені у роботі ВАН Вейжуна, обґрунтовано результатами дослідження значного теоретичного та фактичного матеріалу. Вони базуються на фундаментальних положеннях сучасної науки та результатах наукових праць зарубіжних і вітчизняних вчених. Чітко сформульовано актуальність теми, мету і завдання дослідження, об'єкт і предмет аналізу, а також обґрунтовано новизну та практичне значення результатів дослідження. Робота є комплексною, предмет дослідження вивчено всебічно та системно. Цілісність роботи забезпечується належним структуруванням текстового та ілюстративного матеріалу, значний об'єм якого свідчить про ретельно пророблену роботу щодо збору, аналізу та систематизації виявленого ілюстративного матеріалу.

Оцінка змісту і структури дисертаційної роботи

Матеріали дисертаційної роботи логічно структуровані та викладені на 295 сторінках. Основний текст роботи становить 122 сторінки та складається зі вступу, трьох розділів, висновків. Список використаних джерел містить 167 позицій, додатки – альбом ілюстрацій 206 зображень на 126 сторінках.

Структура дисертації та послідовність викладу матеріалу відповідають поставленим цілям і завданням дослідження. Дисертація написана чітко, ілюстративний матеріал має високий ступінь інформативності.

У вступі дисертант розкриває загальну характеристику роботи, її актуальність, теоретико-методологічні засади та зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. На підставі критичного аналізу наукових праць за напрямом роботи ним визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, хронологічні межі та методи дослідження; окреслено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів; наведено відомості щодо апробації та впровадження результатів дослідження.

У першому розділі здобувачем наведено результати комплексного аналізу фахової літератури щодо китайської ієрогліфіки, зокрема, у таких аспектах, як: історія розвитку китайських ієрогліфів, особливості писемності та проблематика ієрогліфіки, властивості китайської каліграфії як одного з найдавніших традиційних видів мистецтва, а також візуальної культури шрифту. ВАН Вейжун аналізує та впорядковує понятійний апарат дослідження; визначає основні групи джерел, серед яких, зокрема, експериментальні роботи студентів мистецьких закладів вищої освіти Китаю, анімаційні роботи, арт-інсталяції, рекламні та інформаційні дизайн-об'єкти, які використовують китайську писемність в громадському просторі Китаю.

Другий розділ присвячено висвітленню основних періодів формування китайської ієрогліфіки, що склалися історично; окреслено її глибинні зв'язки зі світосприйняттям і традиціями культури Китаю. Аналізуючи розвиток ієрогліфіки, здобувач виявляє трансформації китайської писемності від схематичних зображень до чіткої системи форми ієрогліфів, що обумовило розвиток шрифтового дизайну, елементів візуальної комунікації, дизайн-об'єктів у візуальному просторі Китаю. Таким чином, здобувач окреслює цілісну систему організації, функціонування та підпорядкованості ієрогліфіки стилістичним та композиційним прийомам актуальним для сучасного графічного дизайну, які діють системно.

У третьому розділі здобувач порушує надзвичайно складну й, навіть, загрозливу для традиційної китайської писемності ситуацію переходу до універсального комп'ютерного набору знаків і символів, що загрожує зникненню цілого шару візуальної культури Китаю. На прикладах робіт сучасних дизайнерів, які здобувач ретельно аналізує, він доводить, що застосування елементів китайської ієрогліфіки в дизайні реклами, в арт-об'єктах або візуально-інформаційних установках, які базуються на національно-культурному чи міжкультурному підходах, дизайнери реалізують ряд важливих завдань. Насамперед, покращують естетичні якості міського середовища, а також – сприяють оптимізації візуальної комунікації між дизайн-об'єктами і глядацькою аудиторією. Проведений аналіз візуального матеріалу сприяв виявленню здобувачем ключових принципів – домінування, єдності та гармонійності, які застосовуються у дизайні арт-інсталяцій, рекламних знаків та візуально-комунікаційних систем, що створені в умовах внутрішнього та зовнішнього просторів.

Загальні висновки по дисертації є логічними, послідовними, надають ґрунтовні відповіді на поставлені у дисертації завдання.

Відповідність вимогам академічної доброчесності, що пред'являються при здобутті ступень доктора філософії

Аналіз тексту дисертації свідчить про відсутність порушення здобувачем вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у випадках використання ідей, розробок, тверджень та інших відомостей, що не належать автору. У рецензованій дисертації не виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації та інших порушень, що могло б поставити під сумнів самостійний характер виконаної здобувачем роботи. Дисертація пройшла перевірку сертифікованою програмою StrikerPlagiarism.

Наукова новизна положень, висновків та результатів дисертаційної роботи

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в тому, що вона є першим комплексним багатоаспектним дослідженням китайської ієрогліфіки, в глибокому аналізі зразків її використання у сучасному візуальному просторі, що розширює знання щодо ієрогліфів як головного символу китайської культури, їх практичного застосування і як засобу комунікації, і як елементу абстрактного мистецтва, втіленого у художньо-проектному процесі. Результати дослідження розширюють та поглиблюють знання щодо китайської ієрогліфіки у галузі сучасного мистецтвознавства та в контексті розвитку графічного дизайну в цілому. Виявленні та систематизовані здобувачем відомості про історичний розвиток і генезу формоутворення ієрогліфіки, запропонована класифікація за візуальними характеристиками та засобами формоутворення, введенні до наукового обігу вперше значні за обсягом візуальні матеріали, що є унікальними, доводять унікальність та вагомість представленої наукової праці.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях

Основні положення і результати дослідження викладено у 7 наукових працях, серед яких: 3 статті у фахових виданнях України; 1 стаття у закордонному науковому виданні (Web of Science) у співавторстві з М. Опалєвим, де здобувачу належить 70% роботи; 3 публікації у збірках матеріалів і тез наукових конференцій, в межах яких матеріали дослідження пройшли апробацію. Публікації здобувача за темою дисертації повно та адекватно розкривають її зміст.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження

Висвітлені у дисертації наукові положення, зокрема узагальнення світового та китайського досвіду проектних практик з дизайну китайської ієрогліфіки, мають важливе теоретичне і практичне значення та доповнюють вихідну базу даних для подальших досліджень у цій царині. Основні положення та результати дисертації знайшли практичне застосування в освітньому процесі та викладацькій діяльності здобувача в бізнес-школи Ханчжоу, Університеті Чжецзян Гуншан, Ханчжоу, Китай.

Дискусійні питання та зауваження щодо змісту дисертації

Поряд із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи ВАН Вейжуна варто навести наступні зауваження:

1. Зважаючи на тематику 3 розділу та, зокрема, підрозділів 3.1. і 3.2, все ж варто відзначити, що їх текст дещо перевантажений описом технологічних аспектів використання китайської ієрогліфіки, а аспекти її дизайну наділено другорядним значенням;
2. В додатку підписи до зображень, які ілюструють одне й те саме проблемне питання за текстом дисертації, різняться: автор не до всіх з них вказує техніку та матеріали виконання, як, наприклад, іл. 2.6-2.7, 2.39, 2.47-2.52 або 2.102-2.107 та інші.
3. Окрім того, на нашу думку, здобувачу варто було більш ретельно вичитати сам текст роботи на предмет мовностилістичних та граматичних похибок.

Втім, висловлені зауваження мають рекомендаційний характер і не применшують наукової цінності дисертаційної роботи в цілому.

Загальна оцінка дисертаційної роботи

У цілому дисертаційна робота ВАН Вейжуна на тему «Тенденції дизайну китайської ієрогліфіки в сучасному візуальному просторі» є завершеним, самостійним науковим дослідженням, що виконане на належному теоретичному рівні, структура та обсяг якого відповідають встановленим нормам. За актуальністю, ступенем новизни, науковим рівнем і практичною значущістю, а також змістом та оформленням, дисертаційна робота відповідає вимогам Наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р., а її автор ВАН Вейжун на основі публічного захисту заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 022 Дизайн галузі знань 02 Культура і мистецтво.

Рецензент:

доктор мистецтвознавства, професор,
завідувачка кафедри дизайну тканин та
одягу Харківської державної академії
дизайну і мистецтв

 Оксана ЛАГОДА